

23. Ayllunakana yapu yapuchañanaka ukata uywa mirayañaka ch'amanchañataki

Perú marka pachana taqi chiqä pampa ayllunakana, yapu yapuchäwinaka, uywa uywachäwinaka, chawlla katüwinaka, manq'a juyranakata taqi kuna uñstayañataki, ukata quqanaka k'utäwinakampi kuna, taqi jaqi kankaña ukhamaraki qullqi jalaqayaña chuymampi suma ch'amanchäwinaka sartayasiskarakini. Constitución sutinchata jach'a kamachinakana qullqimpi yanapt'äwinaka tuqita amuykipatanakarjamawa, yapu achunaka uywa alxañanaka qhatunakasa qullqi jalaqt'ayaña layku suma sartayataskarakiniwa, ukhamata uka yänaka alxañanakasa anqäxa markanaka qhatunakaru alxañataki apsuñaru wayusiñataki, ukampi taqi mayni pampa ayllunakana utjasirinakana ch'amanchasipaxañanakapataki.

Uka jach'a amtäwi phuqaña laykuxa Estado taypita:

(a) Yapu achuyäwinaka, uywa mirayäwinaka, challwa katüwinaka taqi chiqana t'uqintayasa sartayasiskarakini, chiqanxa anqäxa markanaka qhatunakaru uñt'ayañataki alxañataki ch'amanchasa, ukhamata Perú marka pachana qhatunaka taypina jani anqäxa marka tuqinakata apanita yänaka maya uñch'ukiñataki.

(ch) Uma irpanaka, uma taqichiqaru irpjañanaka, ukata uraqinaka ch'amanchaña irnaqäwinakasa sartayataskarakiniwa, uka pachparakiwa jaqinaka taqi tuqi markata markanakaru awtunakata apnaqirinakaru, micha qhana qhantayirinakaru, yatiyäwinaka yatiyirinakaru, yapu uywa yänaka imirinakarusä suma yäqataskarakiniwa.

(h) Niya aynacht'irjama markanakarusä mayachthapisa ch'amanchasawa nayraru sartayasiskarakini, pampa ayllunakana kunaymana yänaka luraña utanaka machaqachasisa, ukhamata jani Estado taypinkiri mayachäwinaka taypita qullqi yanapt'äwinaka katuqasa juk'ampi qullqi jakiñataki irnaqäwinaka utjañapataki.

(i) Yapu yapuchäwinaka ukata uywa uywachäwinaka machaqa yatiñanakampi ch'amanchasisawa yanapasiskarakini, jathanaka tuqita suma yatxatäwi lurtäwinaka phuqasa, machaqa yänaka apnaqasa, ukhamaraki uka yänaka yatiña kankañampi apnaqañanakasa suma sartayataskarakiniwa.

(k) Yapu achuyäwinaka taypita qullqi jalaqayañanaka utjañapataki yanapt'änaka churaña tuqita Perú marka pacha suyunakapana arsuthapïwinakasa amtasiskarakini.

(l) Yapu achuyäwinaka tuqita wali khusa yatiyäwinakawa wakicht'ataskarakini, ukanakampiwa yapu yapuchirinakaxa kunaymana qullqi jalaqayañanaka tuqita lup'isa taqi chiqa markanakana lurtäwinaka wakicht'asipkarakini.